

De wordingsgeschiedenis van het KMC

W. J. Poelen

majoor vsd der infanterie, hoofd sie 1 OCKMC

Op 10 juli 1952 werd in het Staatsblad, nr S 404, de Wet op de Bescherming Bevolking afgekondigd, die de doelstelling van de daarmee te belasten organisatie in art. 1 als volgt omschreef.

Onder Bescherming Bevolking verstaat deze wet het geheel van niet militaire maatregelen tot bescherming van de bevolking en haar bezittingen zomede van de bezittingen van de openbare lichamen tegen de onmiddellijke gevolgen van oorlogsgeweld.

Uit die terminologie blijkt duidelijk dat een *civiele* organisatie werd bedoeld, optredende van de eigen stad of woonplaats uit, waarvoor de verantwoordelijkheid derhalve zou moeten liggen bij het plaatselijke bestuur.

Als overkoepeling van die gedecentraliseerde opbouw werden BB-kringen opgericht die een aantal plaatsen omvatten; bovendien werd een samenwerkingsverband ontworpen voor de onderlinge steun (bijstands)verlening, omdat elke kring op zichzelf onvoldoende potentieel had om geheel zelfstandig het hoofd te kunnen bieden aan calamiteiten van enige omvang. Om niet onmiddellijk te hoeven putten uit het bijstandspotentieel — waardoor de plaatselijke middelen zouden verzwakken — werd gezocht naar een aanvullingsmogelijkheid met een landelijk karakter, een snel verplaatsbare reserve voor grote calamiteiten, bestaande uit civiele eenheden en gedirigeerd door de landelijke leiding van de BB. Voor dat doel werden de „Rijks Mobiele Colonne” opgericht, waarvoor de recrutering zou plaatsvinden op gelijke wijze als voor de plaatselijke BB-organisatie, d.w.z. op vrijwillige basis. Maar de respons van het Nederlandse volk was minimaal: kennelijk wenste men alleen plaatselijk een steentje bij te dragen en níét de kans te lopen ver van de eigen woonplaats te worden ingezet. De werving liep dan ook op een mislukking uit. Inmiddels was al veel van het benodigde materieel aangeschaft, maar personeel bleef het knelpunt vormen.

Voor het oplossen van dat probleem bleek de minister van defensie over een bruikbare mo-
gelijkheid te beschikken: voor een zeer groot aantal

Het zilveren jubileum van de helaan maar al te vaak geringschattend bejegende non-combatantenkorps biedt een welkome gelegenheid dat deel van de krijgsmachtoorganisatie eens wat meer bekendheid te geven. Daarom is dit, op de verjaardag van het Korps Mobiele Colonne verschijnende, nummer van de Militaire Spectator gevuld met

dienstplichtigen van land- en luchtmacht, voor wie geen mobilisatiebestemming noodzakelijk was, werden de Rijks Mobiele Colonne nu het verplichte alternatief. Uiteraard moest ook het bijbehorende kader door Defensie worden geleverd; het gevolg was dat er niet een geheel nieuwe organisatie kwam, maar dat in de personeelsbehoefte werd voorzien uit het bestaande militaire apparaat. Als consequentie daarvan besloot de ministerraad op 14 maart 1955 dat de Rijks Mobiele Colonne voortaan militaire eenheden zouden zijn, onder de naam „Mobiele Colonne”, waarvoor de Dienstplichtwet de wettelijke basis verschaft.

Voor de nadere uitwerking van die beslissing was intensief overleg nodig tussen de betrokken ministers van binnenlandse zaken en oorlog, zoals defensie destijds nog heette. Daaruit resulteerde een *Eerste Gemeenschappelijke Beschikking* van 24 juni 1955, nr U 24112, opgenomen in Landmachtoorder 55210 als ministeriële kennisgeving van 6 aug 1955, Bur MC nr 210.482 C: op 1 augustus 1955 werd opgericht het Korps Mobiele Colonne, zelfstandig naast zee-, land- en luchtmacht, als *vierde krijgsmachtdeel*.

Eerste Gemeenschappelijke Beschikking

In bovengenoemde beschikking werd bepaald dat het korps — waarvoor in zekere zin het Britse Mobile Defense Corps model had gestaan — zou kunnen beschikken over mobiele brandweer-, geneeskundige, en opruim- en reddingscolonne, en dat het geheel zou worden gesteld onder een, rechtstreeks onder de minister van oorlog ressorterende, Algemeen Inspecteur tevens Commandant Korps Mobiele Colonne (AICKMC). Voorts werd geregeld welke minister verantwoordelijk was voor de bemanning, organisatie, opleiding, oefening, uitrusting en financiering van de MC; bovendien werd behalve de Algemene Inspectie MC ook het Bureau MC ingesteld dat in de orga-

nisatie van het ministerie van oorlog onder de secretaris-generaal werd geplaatst. Voorts werd ingegaan op de bevelsverhoudingen in een nood- of oorlogstoestand.

Belangwekkende punten uit deze beschikking waren onder meer de volgende.

— De minister van binnenlandse zaken stelt het benodigde materieel, voor zowel de uitrusting als de oefening, ter beschikking en zorgt voor herstel, vervanging en vernieuwing daarvan; ook zorgt hij dat de MC's oefeningen kunnen houden.

— Het militaire personeel wordt — hoewel een verdeelsleutel niet werd bepaald — geleverd door alle krijgsmachtdelen.

— Financiering van de MC's vindt plaats uit fondsen die de minister van binnenlandse zaken in diens begroting ter beschikking staan dan wel komen, en die voor zover nodig en wenselijk jaarlijks worden verrekend met of overgemaakt aan, de minister van oorlog.

In Landmachtorder 55209 van dezelfde datum werd bekendgemaakt de oprichting van de Algemene Inspectie KMC — Staf AI KMC, gevestigd te Vught in gebouwen van en nabij de staf van de 3e Divisie; de instructie van de AICKMC en de bijbehorende organisatie zouden afzonderlijk worden vastgesteld. Tevens werd bekendgesteld de oprichting — met ingang van een nader te bepalen datum en op een nader te bepalen plaats — van het Depot Mobiele Colonne (Depot MC) onder bevel van de AICKMC, welks organisatie en instructie eveneens nader zouden worden vastgesteld. Later, bij Lao 55215 van 10 sep 1955, werd als oprichtingsdatum van het Depot bepaald 20 sep van datzelfde jaar, en als plaats Arnhem; daarbij werd aangetekend dat het Depot MC, in afwachting van het kazernement bij Schaarsbergen, zou worden ondergebracht in het Kamp Golflinks te Arnhem dat in gebruik was bij de Nationale Reserve maar in januari 1956 geheel ter beschikking van de MC's zou komen; in afwijking daarvan werd evenwel op 1 maart 1956 de verplaatsing naar het Kamp van Laren een feit.

Verdere registratieve aanwijzingen volgden op 5 nov 1955 in Lao 55288, waarin o.a. werd bepaald dat al het bij de MC's geplaatste personeel onder de registratieve korpscommandant AICKMC viel. Inmiddels ontbrak nog wel het Koninklijke besluit dat de oprichting van het KMC per 1 augustus 1955 bekrachtigde; dat verscheen, gedateerd op 14 nov 1955, als ministeriële kennisgeving van 24 dec 1955, nr 210.482/ZB.

Nieuwe Gemeenschappelijke Beschikking

Dat de minister van oorlog de directe chef was van de AICKMC, betekende in de praktijk dat vele zaken die de CKMC wilde aanpakken op de tafel van de minister terechtkwamen; indien er dan nader advies werd gewenst, werd dat gewoonlijk gevraagd aan de chef van de generale staf. Mede daardoor werd het steeds duidelijker dat het beter zou zijn als het KMC bij een van de krijgsmachtdelen zou worden ondergebracht. Aangezien de personeelsvulling vooral uit de landmacht afkomstig was, en de praktijk van bevelvoering en stafprocedures daarbij het beste aansloot, was het begrijpelijk dat opneming in de organisatie van de landstrijdkrachten de voorkeur verdiende: bij KB nr 58 van 1 mrt 1963 (Staatscourant nr 30) werd de overgang naar de Koninklijke landmacht geregeld en hield het KMC op te bestaan als vierde krijgsmachtdeel.

Die wijziging van de organisatiestructuur maakte ook een vervanging noodzakelijk van de oorspronkelijke beschikking van de beide verantwoordelijke ministers. Deze nieuwe Gemeenschappelijke Beschikking werd opgenomen in hetzelfde KB. Enkele kenmerkende bepalingen daaruit regelden onder meer de opheffing van de functie van de Algemeen Inspecteur en het verdwijnen van het Bureau MC uit de organisatie van het ministerie van defensie. Anderzijds werd de taak van de „Gecommitteerde van MC-zaken” uitgebreid in die zin dat hij vooral werd belast met het informeren van de minister van binnenlandse zaken over de gehele opleiding en over het peil van de geoefendheid. Bovendien werd het KMC rechtstreeks onder bevel van de Bevelhebber der Landstrijdkrachten geplaatst, nadat de oorspronkelijk bedoelde tussenschakel, de Nederlandse Territoriale Bevelhebber, door een reorganisatie was verdwenen.

Daarna bleek nog een detailbeschikking nodig voor het vaststellen van de organisatie en dislocatie van de colonnes, de materiële uitrusting met inbegrip van opslag, beheer en onderhoud, en de eisen van geoefendheid. Die beschikking verscheen op 1 juli 1966 en werd, gedagtekend 27 feb 1967, bekend als „Algemene Directieven ter uitvoering van de Gemeenschappelijke Beschikking van de Ministers van Defensie en van Binnenlandse Zaken”.

Verdere ontwikkeling van de KMC-organisatie

Brandweer

In de zogenaamde „waterarme gebieden” hadden

de daarvoor bestemde brandweercolonnes in hun organisatie een ondersteuningscompagnie die beschikte over een watertransportcapaciteit ter lengte van 36 km slangleiding met een doorsnede van 6". In het belang van de eenheid van optreden en organisatie is in de huidige organisatie die capaciteit zodanig verdeeld dat thans elke brandweercompagnie beschikt over ruim 4 km slangleiding 6", verdeeld over de pelotons.

Redding

In de oorspronkelijke opzet waren 24 colonnes gedacht, te weten 12 brandweercolonnes, 6 opruimen reddingscolonnes, 5 geneeskundige colonnes en 1 varende colonne. Deze laatste, waarvoor in maart 1960 een voorlopige organisatie werd vastgesteld, was speciaal bestemd voor het Rijnmond-Botlekgebied; in 1961 besloot de minister echter reeds daarvan af te zien.

In 1971 werd besloten de colonnes reddingsdienst en geneeskundige dienst samen te voegen tot de zg. „Gemengde Colonnes Rdg/Gnk", teneinde aldus een betere coördinatie te verzekeren tussen de elementen redding en geneeskundige afvoer en verzorging in het rampgebied, vooral omdat in de aanvangsfase van een actie die coördinatie het beste kon worden bereikt indien er een eenhoofdige leiding was.

Ook de 6 waterzuiveringspelotons verdwenen toen uit de Rdg-organisatie; zij werden overgebracht naar de organisatie van het Aanvullingsdepot.

Nooddrinkwaterleidingvoorzieningscompagnie

In 1974 werd de noodzaak onderkend een eenheid voor de drinkwatervoorziening in buitengewone omstandigheden op te nemen in de organisatie. Omdat een eventuele inzet daarvan in het bijzonder het ministerie van volksgezondheid en milieuhygiëne zou interesseren, lag het voor de hand dat ook dié minister in het overleg daarover diende te worden betrokken. Daaruit resulteerde een nieuwe gemeenschappelijke beschikking van de drie betrokken ministers, op 26 sep 1974 in de Staatscourant gepubliceerd onder de naam „Uitbreiding Organisatie Korps Mobiele Colonnes", waarin hun taken en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd.

Huidige situatie

De zes MC's Rdg en vijf MC's Gnk zijn samen-

gevoegd tot twaalf MC's Rdg/Gnk, die elk bestaan uit een Ssvcie, twee Rdg- en twee Gnkciën. De eenheden zijn omgenummerd en dragen thans de aanduidingen 61 t/m 72 MC.

In elke Rdgcie bevindt zich een ostpel, waarin drie pioniergroepen, een compressorgroep en een mech uitr groep (later de zg. Boma-groep).

Ook de staf en het Depot — later Opleidingscentrum geheten — ondergingen verschillende organisatiewijzigingen.

Staf

Aanvankelijk, in de jaren '50, is de staf begonnen met een generaal, een kolonel, zes luitenant-kolonels, zeven majoors, acht kapiteins en zes luitnants; naast de secties G1 t/m 4 was er een eigen leggerbureau, en in de loop van de tijd bleek ook een sectie herhalingsoefeningen (hhon) nodig.

Inmiddels is het leggerbureau overgeheveld naar eerst het CMB, later het CPI; de werkzaamheden van de sie hhon zijn verplaatst naar het OCKMC. De staf telt nu nog slechts een generaal, een kolonel, een luitenant-kolonel, zeven majoors en een kapitein.

OCKMC

In de beginorganisatie functioneerden zes opleidingscompagnieën, te weten twee brandweer-, twee opruim- en reddingsdienst-, en twee geneeskundige-dienstcompagnieën, overkoepeld door een staf-verzorgingscompagnie. Na een aantal wijzigingen is er thans een opleidingscentrum tevens commando hhon, bestaande uit een staf-verzorgingscompagnie, een brandweerinstructiecompagnie, een rdg/gnk-dienstinstructiecompagnie, een school voor het opleiden van staven en kader, het verzorgen van M-, K- en L-cursussen en cursussen ten behoeve van csm-, ps-, plv cc- en soortgelijke vormingen, alsmede een staf OC met een lkol, drie majs, twee kaps en een lnt.

Samenvatting

Nu, vijftienvintig jaar na de officiële oprichtingsdatum, beschikt het Korps Mobiele Colonnes over een organisatie die — met de huidige middelen, mogelijkheden en doelstelling — de aan het Korps toegedachte taak en de daaruit voortvloeiende opdrachten naar behoren zal kunnen uitvoeren.

